

MOMAMBE KONE

Row Vidrine

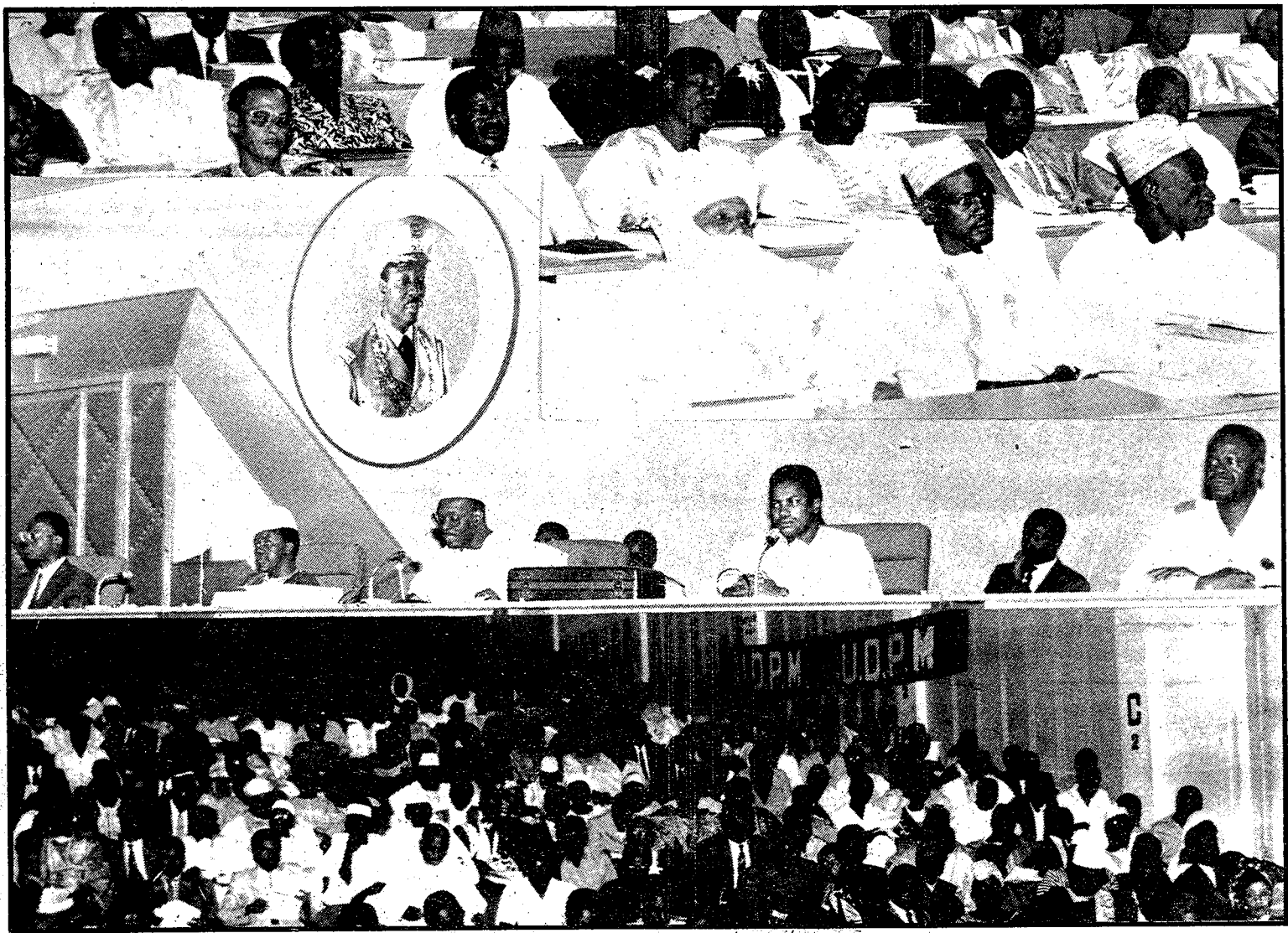

San 17nan - Desanburukalo - san 1989
N° 215 - A songo : DOROME 10

kibaru

a bè bò kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kònò

fasodenjuguya

bè jamana nagasi

(a bè nyè 8 la)

ka bò Mali balikukalan baarada " DNAFLA " la

Kalan ye mògòya dafalan ye

N'i ko kodonna, i ko kalan.
N'i ko sèbèkèla, i ko kalan.
N'i ko yeelen, i ko kalan.
N'i ko sòròkèla, i ko kalan.
N'i ko nyininikèla, i ko kalan.
N'i ko dèmèkèla, i ko kalan.

Nyininikèlaw ye nyinini kè, u
ye fèn caman sorò nyinini
kònò :
Kèlèkèmansinbòra, kalan sa-
babu la.

Pankurun bè wuli sanfè, ka-
lan sababu la.

Batonw bè boli nègèsiraw
kan, kalan sababu la.

Mòbili suguya caman dilan-
na ka duguw furancèw suru-
nya nyògòn na.

Fòlò bana dòw tun bè mògò
faga, nka sisan dògòtòròw sera
o banaw la. Mògò yòrò caman
bè opere bi, o bée sababu bora
kalan na.

N'balimaw, kalan ye fèn bée
lajèlen nyètaa ye.

Nègèjurusow ni nègèjursi-
raw ni arajow bora k'anw ka ko
caman nògòya.

Mògò dò bè sabali, nka a ma
kalan.

Mògò dò bè munyun, k'a sòrò
a ma kalan.

Mògò kalannen mana mu-
nyun, ka sabali, a bè fò k'i ka
mògòya dafara.

An k'an cèsiri kalan fè, wala-
sa anw na fèn caman dòn.

Adama Kulubali
Sirakòròla (CAR)
(Mali)

Ka bò Kòkèni

Nin ye dugawusèbèn ye ka
nyèsin Mali forobaton «UDPM»
nyèmògò ni jamanakuntigi Ze-
nerali Musa TARAWELE ma
ani Kibaru ni balikukalan baa-
radaw mògòw bée lajèlen.

Malidenw an ka wuli ka kun-
finya kèlè, bawo kunfinya kèlè
cèfarin nana n'o ye balikuka-
lan ye.

Mògòkòròbaw, denmisènw,
cèw ani musow, a'ye wuli k'aw
jò. Aw k'a dòn ko kalan si tè
fasokanw kalanni bò, n'o ye
balikukalan ye.

Ee! kibaru, i ni sègèn, i ni
taama, i ni munyun.

Ee! kibaru, e min bè cikèlaw
nòfè u ka foro la, walasa ka
dunkafa sabati;

Ee! kibaru, e min bè
mònnikèlaw nòfè baji kan;

Ee! kibaru, e min bè bagan-
maralaw nòfè wulabaw kònò;

Ee! kibaru, e min bè musow
nòfè gabugu kònò, ka tobili
nyèf'u ye;

Ee! kibaru, e min bè denbati-
giw nòfè, ka denw lamòcogo
nyuman nyèfò u ye;

Ee! kibaru, e ni sègèn ani ti-
minandiya;

Ee! kibaru, Ala ka i dèmè i ka
kunfinya kèlè la.

Ala ka kibaru jidi!

Ala ka malidenw n'u ka foro-
baton «UDPM» jidi u ka kèwa-
lew la.

Ala k'anw dèmè kalan in
nyètaa sabatili la.

Wa kibaru, i ni ce, i ni baara.

Janginè TARAWELE
Ka bò Kòkèni (Sirakòròla)
(Mali)

Ka bò Koyo

Koyo ye dugu kòrò ye, min bè
Sirakòròla Zafu kònò.

Anw ka balikukalan daminèra
a bè san 20 bò.

Kalan in ye nafa caman don
anw ka dugu kònò, o misali dòw
filè aw kòrò :

- Sannifeere nyèbabòli;

- Lètèrèw sèbènni bamanan-
kan na;

- Wolosèbènw ni sayasèbènw
dilanni;

- Dugu yiriwara kalan sababu
la;

- Bèn ni kelenya sabatira;

- Kènèya walew sinsina an
bara;

- Shèmara yiriwara.

Balikukalan ne yèrè Cèbilen
ka dònniya lawèrè kosèbè ka
tèmè tubabukalan kan.

Ne b'a nyini malidenw bée
fè, u kalan in minè ni barika ye,
bawo a nafa ka bon an kelen-
kelen bée kan.

A b'an ka jèkawalew yiriwa
fana.

Balikukalan kèra sababu ye
k'anw ka dugu sòrò yiriwa.

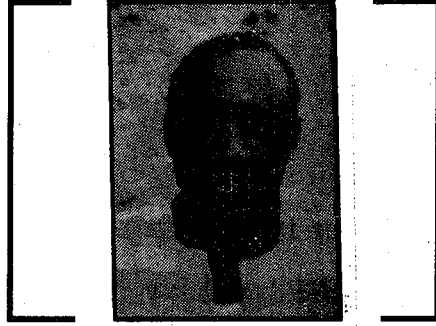
Kalanbaliya dibi mintun b'anw
bara yan, balikukalan y'o yee-
len bò. Kalanbaliya ye boboya
ye, balikukalan ye min kèlè
anw ka dugu kònò.

Kalanbaliya ye nanbara ye,
balikukalan ye min lataama.

Cèbilen TARAWELE
Ka bò Koyo (Sirakòrò)
(Mali)

Sòbugu sigi cogo

Dugutigi fòlò ye Juromari Kònarè ye
 Dugutigi filanan ye Basen Kònarè ye
 Dugutigi sabanan ye Donca Kònarè ye
 Dugutigi naaninan ye Ngolo Kònarè ye
 Dugutigi duurunan ye Wontigi Kònarè ye
 Dugutigi wòronan ye Kòlèba Kònarè ye
 Dugutigi wolowulanan ye Nama Kònarè ye
 Dugutigi seginan ye Dènba Kònarè ye
 O Dènba Kònarè de bè dugu kunna sisan.

Sòbugu sigibagaw ye kalakanw ye, Sòbugu ye sigi ko fila kè, a sigibaga fòlò ye Juromari ye. O sigilen tun bè juro, juro bè Sòbugu ni kòròn cè ani Sòbugu cè ye kilomètèrè 10 ye. Sòbugu sigi sababu bòra bakòròn de la, o y'a sòrò Sòbugu ye kungokolon ye, kòba dò tun bè yen mògò si tun tè kò in yòrò dòn. Juromari ka bagèna tun bè to ka na bagèn na. O bakòrònba dò tun bè to ka taa i min kò in na; o y'a sòrò kò in bè tuba dò kòrò, ni bakòròn minna a bonbonsi bè nyingin bagèna ye bakòròn in jònjòn fo ka kò in ye ka t'a fò Juromari ye.

O ye mògòw bila ka kò in tu tigè kà na bugu sigi kò in da la ka na sow bila yen u bè to k'a fò Sòbugu o de kèra Sòbugu ye. U labanna ka na sigi Sòbugu. U natò, Kulubali numu dòw sigilen tun bè jomaji. Juromari sera numu cèkòròba ma a ka numukè kelen di a ma o ka na a ka baara kè. O y'a yèrè muso n'a dògòkè di u ma ka na Sòbugu sigi. Sòbugu su fòlò kèra o numu muso in ye. O kòfè Abulayi Sakò ni jòn nana jòn 700 ka na sigi Sòbugu nka u ma dugutigiya nyini. Dugutigiw kelen-kelen ye san hakè min kè Sòbugu kunna o filè nin ye :

- 1 Juromari Kònarè ye san 11 kè dugu kunna
- 2 Basen Kònarè ye san 3 kè dugu kunna
- 3 Ngolo Kònarè ye san 3 kè dugu kunna
- 4 Donca Kònarè ye san 3 kè dugu kunna
- 5 Wontigi Kònarè ye san 35 kè dugu kunna
- 6 Kòlèba Kònarè ye san 18 kè dugu kunna
- 7 Nama Kònarè ye san 53 kè dugu kunna
- 8 dènba Kònarè san fòlò ye nyinan ye,

ka da kan ale sigira nowanburukalo tile 16 san 1989 la. A si bè san 22 la sisan Dugu minnu bè sòbugu lamin na olu filè:

bòròn bè sòbugu tilebin fè, a ni sòbugu cè ye kilo 10 ye. Jamaji bè sòbugu bayanfan fè, a ni sòbugu cè ye kilo 7 ye. Nyamasiri bè sòbugu kènyèka fè, a ni sòbugu cè ye kilo 3 ye.

Kamatigi Kulubali
 ka bò sòbugu (Mali)

Ka bò Moribabugu Duruwala

Ne Yusu Fanè bè nin lètèrè ci kibaruru mògòw ma, ka n ka kibaruya f'u ye. Samiyè tèmènen sanji nacogo nyèra kosèbè anw bara.

Anw fè yan Moribabugu Duruwala, anw bè se k'a fò ko samiyè labanna; sabu anw ka sanji fòlò binna mèkalo tile 20, k'a t'o la, ka n'a bila zuluyekalo tile 31 na, sanji ye nako 24 k'anw fè yan.

K'a ta utikalo tile fòlò la, k'a bila òkutòburukalo tile 17 la, sanji ye nako 50 kè anw fè.

O la, samiyè mumè bèe kònò, sanji ye nako 74 kè Moribabugu Duruwala dugu kònò.

Sènèfènw nyèna kosèbè. An ye nyò tigè nowanburukalo tèmènen.

N bè foli kè ka taa an ka dugumògòw bèe ma, n'o ye Kababugukaw ye, Kati mara la. N bè mògò fòlò min fo, o ye an ka dugutigi Laji Usumani Jalo ye.

N bè Famori Fanè ni Namata Fanè fo, n'o ye n kòròkè ye; n bè an ka animatèriw fo, n'o ye Adama Jalo ani Musa Fan ara ye; n ma nyinè Musa Dunbi, a kò ani n dògòkè Cèmòkò Fanè, n'o ye motodilannaba ye Kababugu.

N hakili b'an ka musokòròbaw la, n'o ye Sekura Jabate ni Kotinè Jara ye n ka foli bè n ka cèkòròba Solomani Fanè ye, n'o sigilen bè Fanafinyèkòrò.

N ka foli, tanuni ani walenyumandòn bè ka taa kibaruru baarakèlaw ni kibarulaselaw bèe ma ani balikukalan baarada mògòw bèe lajèlen.

Nin lètèrè bòra ne Yusu Fanè yòrò ka bò Kababugu Kati mara la, nka n'ye samiyè kè Moribabugu Duruwala an bènkè ka foro la, n'o ye Musa Kulubali ye, min sigilen bè Bamakò, Bankònin zèkèkèkòròbugu.

Yusu FANE
 ka bò Moribabugu Duruwala
 (Mali)

Na

Poyiw

Tunkaranke
 N b'i wele
 Na
 So mago b'i la!
 E min taara
 A mèenna
 E min banna
 K'i kòfilè so la
 N b'i wele
 Na!
 So jigi dalen b'i kan.
 Denkelen
 I bòra k'i fa n'i ba to i kò
 Jigi wèrè t'u la n'e tè
 Na!
 U kòròla
 Se t'u ye dabali t'u ye
 Na!
 U nyè mèenna sira la
 Na!
 U k'u nyè bò sira la
 Na!
 U bè hami
 Na!
 I k'u hami lajigin
 U bè kasi
 Na!
 I k'u nyèji cè
 Hun Tunkaranke!
 A fò so kanu t'e la ?
 Fasol!... hun!...
 Tunkaranke
 Segin so
 So mago b'i la
 So mago b'i la bi
 So mago b'i la sini
 Na!
 Waliso diya o diya
 A tè yèrèso bò
 Na!
 Donin girin min b'i fa n'i ba
 kun
 Na!
 I k'o jigin
 Walasa u k'u sègen finyè
 bò
 Walasa u ka hère ji min
 Sanni Dabaama ka wele ka
 se u
 ma
 Na!

I ka so jò
 Sanni so ka kè tomo ye!
 Na!
 Tunkaranke
 Na!

Dawuda Moriba KEYITA
 BP : 1629 Bamakò
 (Mali)

jakòngò

- finyè bilen
- tile jugu
- jiri ntanya
- ji ko
- nyò dèèsè, malo dèèsè
- an bè balo cogo di?
- ala k'an kisi jakòngò tòorò ma
- an ka jiri turu, ni k'a ladon,
- hère bè don o la ji bè caya,
 dunkafa bè nògòya.

Tònpa Tinbota

Nyugun

Cikèbuguda hòrònmuso mi-
 sènw
 sokònòbaaraden sabatilenw
 tigitigi,
 Demisènya damuntan
 Denmisènya si jè
 Y'aw ka dinyèlabò sòn ye,
 Kubeda la
 Kumajigin dògò
 Bè sokolo aw kun
 Ka weletògò kolon finsigi
 Don o kòrò:
 Denmisènw kòròmatigèlibaatò

Seko ni

ko: dankunbere
 Cèmisènw dakòròbòbaatò
 ko: biduuru ni fila
 Balikuw nyagarilabòbaatò
 ko: bugunyeri
 Nyangatanfin fanga
 Bè sigi aw kun na
 Filen kelen cira,
 Galama kelen ku karila
 Tasa kelen wòròla
 Aw bè jansa, ni sinikan ye
 O bè tigè aw sara la, foli,
 kèra patòrònmusomanw dala-
 gèsè ye
 Lafiya y'aw ma haramu ye
 karogèlèya in tasuma bè sa
 Aw kun na jinèw sababu la
 Minnu bè munyu ni sabali
 Dalaji poyi i ko dolo sankolo
 la.

Mohamèdi Konè
 Lakòlikaramògò
 Nyòròn sahili kafa
 (Mali)

U ani foyi

Kibaru jumèn bè dugu kònò
 U ani foyi
 Fèn wèrè tè fòla o kò,
 kuma wèrè tè mènna koyi,
 Jaabi wèrè tè dila fana
 solikabò donsow mana
 nyògòn ye,
 Cèsiri dungew mana nyògòn
 fo,
 faso sini jigiw mana nyògòn
 sòrò,

dònko kènè

Dute daga kun na.
 U y'a fò ka bè kè sini
 Sisi bè duuruntu
 O ye mun sisi ye?
 «Fiyentò bè dònkè ni min y'a
 bolo»
 Su kora, dugu jèra,
 Bi de tun ma fò wa
 O rò «fiyentò bè dòn kè ni min
 y'a bolo» bè di?
 E kòri, e y'a faamu?
 Ntanan wèrè gosira: ko foyi
 ten
 U ani foyi,
 Jigitigè gèsè,
 An bè min nyini don o don,
 Walasa ka an hamiw
 Janaja kè

Mohamedi Konè
 Lakòlikaramògò
 Nyòròn sahili kafo
 (Mali)

Bulon - kònò kuma

Manden bulon kònò kuma
 Bèlènintuuri
 Ka bò dugu ka taa san
 Fòbaga k'a fò
 Lasebaga k'a lase
 Furu kuma
 Hadamadenya sabatili kuma
 Dugu cèmògòw
 Kabila cèmògòw
 Ani denmisèn hakilimaw
 Fò kuma
 U b'a tiga wòrò
 Ka woloma

Ka fara ton kèrèfè
 Ka kisè yèrèkè
 Ka tolilenw tò mò
 k'u fili.
 A tò nyumanw
 K'u cè k'u kè
 hakili minèn jèlen kònò
 K'u mara konyuman
 Gòngòn kana yèlèn u la
 Jango ntumu k'u tinyè
 Manden bulon - kònò - kuma
 Hòrònya kuma
 Yèrèdònbali tè sigi a kun na
 Badenjugu tè sigi a kun na
 Manden bulon - kònò - kuma
 tinyè kuma
 Ka fò bonya ni karama kònò
 Tulo k'a mèn hakili k'a faamu

Dawuda Moriba KEYITA

Kuma kòròmaw

- Basa sen kòrò dondo ka di -
 ni ntori ye.
 - Mògò ma min fò i siri yòrò - -
 la, i kana o fò i foni yòrò la.
 - Mògò kana bò dunun kòrò ;ka
 taa i kònò fò i ka so.
 - Sonsan bòlen bè fali fè, nka -
 a den tè.
 - Den kasi kun ye sinko ye.
 - Ka juru siri ba la, ka ba siri -
 juru la, nin shi tè ba ma - hère
 ye.
 - Mògò teliya o teliya, i tè se -
 ka taa k'i jukunanmugu fila to.
 - N'i ye dinyè sokèba girin, i -
 bè tila k'a nonsi taama.

«N nyògòn tè n'ba denw na»,
 o bè se ka kè tinyè ye; nka «n'
 nyògòn tè muso wèrè denw
 na» o ye nkalon ye.
 - Wulu bèe bè bo dun. Nka
 nin min bè a ta da a nyin kan,
 a bè fò o de ma ko «bo dun
 wulunnin».
 - Dògòya tè kèlè sa; nka du-
 suntanya bè a sa.
 - Duuru fila farala nyògòn kan,
 o ma tan bò.
 - Sanu mana a don tuma tè-
 mèn nsira ka fisa a ye.
 - N'i ko k'i bè kulusi tigè sama
 ye, i ye kumaba fò
 - N'i y'a kè, i ye koba kè.
 - N'i m'a kè, i ye kumaba lan-
 kolon fò.
 - Miiri de bè nyò kè dòlò ye.
 - Suruku b'a dege sen saba
 taama na,
 ko mògò tè dinyè laban dòn.
 - Tulo bè kuma diya dòn, nka
 hakili de b'a kòrò ye.
 - Ba ye bulon sòrò ko fanfan.
 - Maa kòrò sigilen nyè bè min
 na,
 denmisèn jòlen nyè tè o la.
 Sigi tè maa sòn n'a kèbaa t'i
 bolo.
 - Shèba tè fèn jugu yèrèkè k'a
 bila a denw kòrò
 - Ni warabilen dèsera nsa-
 banmò la,
 a b'a fò k'a kumulen don.
 - Hakilima bèe bè kulu kuncè-
 ma don fuga ye.
 - Ci saba de bè tègè kònò:
 ne y'a fò i ye,
 i m'a mèn,
 i y'a ye.
 Amadu Tanba Dunbiya
 (Bamakò)

San 1989 kalo laban, desanburukalo kèra fasodenjuguya kofòli kalo ye. K'a t'a tile 21 na k'a bila a tile 23 la, Mali jamana baarada kuntigi, minnu bè wele ko : «kadiriw» n'olu jòyòrò kolo ka girin kosèbè nafasòròkow, yiriwalikow ani nyètaakow la, olu ka kumbèn fòlò kèra Bamako, Peresidan Musa TARAWELE ka nyèmògòya kònò.

A tile 26 nan n'a tile 29 nan donw, olu kèra Pariti «UDPM» laadilijèkulu mògòw ka laadala kumbèn 8 nan ye, min fana da sera fasodenjuguya ma, k'a tinyèni-daw jira jamana ka bònògòla sira kan.

Nin kumbèn fila labènkun tè dòwèrè ye, jamana denw bilasirali kò, bawo, bèe y'a dòn ko yèrèlabila tè jamana jò; ko yurugu-yurugu bè jamana nagasi; ko sonyèli bè jamana boloban; ko nanbara bè jamana denw tigè nyògòn na.

Tuma min na, ni gèlèya kèlen bè ka mògòw kònògan; ni sègèn kèlen bè ka mògòw tòorò; sara tè kè; fèn tè jamana fangaso bolo; jèkawalekow lasumayara jamanaw ni nyògòn cè, setigi jamana fara faantan jamana kan, bawo (jikalán fila tè nyògòn sogin).

fasodenjuguya bè jamana nagasi

Tuma min na ja n'a masibaw bè k'an ka jamanaw hadamadenw, a baganw, a sogow n'a kungow n'u nafamayòròw silatunun, a ka kan, bèe kelen-kelen, k'i cèsiri fasobaara fè, i ka ciyakèda la.

O cèsiri wale nyinina Pariti «UDPM» ni Gòfèrènama fè foroba baaradaw la ani kènyèrèyew ka baaradaw la.

A kèra cogo o cogo, jamana nyèmògòw dan ye bilasirali de ye, ni hakili nyuman ani laadilikan ye. Walew latèmèbagaw ye jamana denw de ye, a kònò an'a kòkan, bawo, mògò wèrè kelen si tè na Mali baara, Mali denw nò na.

N'an ma wuli, k'an cèsiri, ka fasodenjuguya kèlè, ka yurugu-yurugu dabila, ka jamana Pariti n'a fangaso dèmè, ni kònòjèya ye, nyèmògòw jigi bè kari; nyu-mankèlaw bè wuli, ka bila jugumankèlaw la; jamana bè nyagami.

Ni jamana nyagamina, a bè kunmasuuli, a danbe bè bò a la, jamana tòw cè la.